

КОХАН О.М.,

старший викладач

МИХАЙЛОВА Н.О.,

старший викладач,

Київський національний торговельно-
економічний університет,

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

The article discusses the actual problem of using online resources in organizing distance learning, provides the definition of distance learning, its characteristics. The analysis of distance learning models, tools for communication between a teacher and a student is given. The authors provide a list of online services and electronic resources for effective learning English during a distance learning period for young people.

Key words: distance learning, platform, online tools, forum, chat, mobile application.

У статті розглянуто актуальну проблему використання онлайн ресурсів при організації дистанційного навчання, наводиться визначення дистанційного навчання, його характеристики. Подається аналіз моделей дистанційного навчання, інструментів для спілкування між викладачем та студентом. Автори приводять перелік онлайн-сервісів та електронних ресурсів для ефективного вивчення англійської мови впродовж дистанційного навчання молоді.

Ключові слова: дистанційне навчання, платформа, онлайн-інструменти, форум, чат, мобільний додаток.

В статье рассмотрено актуальную проблему использования онлайн ресурсов при организации дистанционного обучения, приводится определение дистанционного обучения, его характеристики. Дается анализ моделей дистанционного обучения, инструментов для общения между преподавателем и студентом. Авторы приводят перечень онлайн-сервисов и электронных ресурсов для эффективного изучения английского языка в течение дистанционного обучения молодежи.

Ключевые слова: дистанционное обучение, платформа, онлайн-инструменты, форум, чат, мобильное приложение.

Актуальність тематики дослідження. Глобалізація, зміна технологій, перехід людства до інформаційно-технологічного суспільства, утвердження пріоритетів сталого розвитку є рушійними силами світових незворотних перетворень, а інформаційні технології стали невід'ємною частиною сучасного життя, змінивши назавжди світ бізнесу, виробництва, культури, освіти. Водночас постала проблема швидкого старіння знань, необхідності обробки великої кількості інформації та підготовки таких спеціалістів, що мають необхідні знання та вміння для продовження навчання протягом усього життя, тож реформування та модернізація системи вітчизняної освіти є актуальними завданнями на шляху до інноваційного, європейського розвитку українського суспільства та формуванні освіченого молодого покоління. Одним з пріоритетних напрямів програми модернізації загальноосвітньої і вищої школи визнане дистанційне навчання. В сучасних умовах існує потреба отримання вищої освіти дистанційно, що викликано необхідністю навчатися без відриву від виробництва, отримання освіти людьми з обмеженими фізичними та фінансовими можливостями та тими, що перебувають за кордоном, а також забезпечення процесу навчання в екстерних умовах.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Протягом трьох останніх десятиріч дистанційне навчання стало одним із найважливіших елементів системи вищої освіти розвинених країн, а за останнє десятиріччя – країн, що розвиваються, в тому числі України. З одного боку, це зумовлено бурхливим розвитком інформаційних технологій, а з іншого – політикою урядів цих країн у галузі освіти, їхнім прагненням зробити освіту будь-якого рівня максимально доступною для всіх верств населення.

Теоретико-методичні аспекти дистанційного навчання були розглянуті в дослідженнях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених: J. E. Adams, F. Bodendorf, H. Dichanz, G. Hoppe, J. Kettunen, Бикова В. Ю., Ващенко В. Ю., Колос К. Р., Дядичева В. В., Куклева В. О., Ф., Кухаренка В. М., Полат Є. С., Рибалко О. В., Хуторський А. В. та ін.

Існує безліч підходів та тлумачень терміну «дистанційне навчання». Наприклад, за «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні» від 20.12.2000 р. «дистанційне навчання – сукупність технологій, які доставляють студентам, або будь-яким особам, які навчаються, основний обсяг матеріалу та забезпечують інтерактивну взаємодію студентів і викладачів під час навчального процесу, методом надання студентам працювати самостійно» [1].

В. Рибалко стверджує що дистанційна освіта важлива тому, що вона є специфічною організацією навчального та педагогічного процесу, за основу якого береться застосування дистанційних, інформаційних та телекомунікаційних технологій [4].

І. В. Роберт, автор монографії «Теорія і методика інформатизації освіти», визначає термін «дистанційне навчання» як процес інтерактивної взаємодії між студентом, викладачем та інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу, під час якого відбувається передавання знань, формування вмінь і навичок, що здійснюється в умовах реалізації ІКТ [6].

На думку А. В. Хуторського, дистанційне навчання означає навчання, під час якого учасники процесу, тобто суб'єкти навчання знаходяться на відстані та здійснюють освітній процес методом використання засобів телекомунікацій [7]. Слід виокремити декілька значень терміну «дистанційне навчання» із словників та офіційних документів. Наприклад, відповідно до Положення про дистанційне навчання від 30 квітня 2013 р. «Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій». Англomовний словник педагогічних термінів пропонує наступне визначення “distance learning - taking classes in locations other than the classroom or places where teachers present the lessons. Distance learning uses various forms of technology, especially television and computers, to provide educational materials and experiences to students” [8].

Отже, проаналізувавши авторські визначення та визначення із словників, можемо зробити висновок, що основними складовими поняття «дистанційного навчання» є: 1. суб'єкти процесу; 2. компоненти навчального процесу (засоби навчання, організаційна та контролююча методики); 3. засоби ІКТ.

Мета статті – визначення сутності дистанційної освіти, ознайомлення з інструментами та засобами організації вивчення іноземної мови в умовах дистанційного навчання у вищій школі.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Дистанційне навчання орієнтоване на впровадження в навчальний процес принципово нових моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, самостійну роботу студентів з інформаційними полями з різних банків знань, проектні роботи, тренінги й інші види діяльності з комп'ютерними технологіями. Джерелом інформації в цих моделях є бази даних у віртуальному навчальному середовищі, координатором навчального процесу – викладач, а інтерпретатором знань – студент. Таким чином, діяльність студента змінюється у напрямі від одержання знань до їх пошу-

ку. Існує декілька організаційно-методичних моделей дистанційного навчання. [6]

Навчання по типу екстернату. Це навчання, орієнтоване на екзаменаційні вимоги вищих навчальних закладів, воно призначалося для студентів, які з якихось причин не могли відвідувати стаціонарні навчальні заклади.

Навчання на базі одного університету. Це вже ціла система навчання для студентів, які навчаються не стаціонарно (on-campus), а на відстані, заочно або дистанційно, тобто на основі нових інформаційних технологій, включаючи комп'ютерні телекомунікації (off-campus). Такі програми для одержання різноманітних дипломів розроблені в багатьох провідних університетах світу.

Співробітництво декількох навчальних закладів. Таке співробітництво в підготовці програм заочного дистанційного навчання дозволяє зробити їх більш професійно якісними і менш дорогими.

Автономні освітні установи, спеціально створені для цілей дистанційної освіти. Самою великою подібною установою є Відкритий університет (The Open University) у Лондоні, на базі якого в останні роки проходить навчання дистанційно велика кількість студентів не тільки з Великобританії, але з багатьох країн світу.

Автономні навчальні системи. Навчання в рамках подібних систем ведеться цілком за допомогою телебачення або радіопрограм, а також додаткових друкованих посібників.

Неформальне, інтегроване дистанційне навчання на основі мультимедійних програм. Такі програми орієнтовані на навчання дорослої аудиторії, тих людей, які з якихось причин не змогли закінчити школу і отримати середню освіту. Такі проекти можуть бути частиною офіційної освітньої програми, інтегрованими в цю програму, або спеціально орієнтовані на певну освітню мету, або спеціально націлені на профілактичні програми здоров'я, як, наприклад, програм

Засобами, що забезпечують у дистанційному навчанні використання усіх форм взаємодії, є сучасні інформаційні телекомунікаційні технології, які дають студентам змогу самостійно долучатися до найрізноманітніших інформаційних джерел. Найбільш поширеними засобами організації дистанційного навчання на сьогодні є засоби, що базуються на Інтернет-технологіях – електронна пошта, відеоконференції, чати, форуми, веб-сайти, онлайн-бібліотеки, файли розсилок. Усі ці засоби часто комбінуються з традиційними друкованими матеріалами.

Інструменти спілкування у дистанційному навчанні. Електронна пошта – це стандартний сервіс Інтернету, що забезпечує передавання повідомлень, як у формі звичайних текстів, які в інших формах (програмах, графіці, звуках, відео) у відкритому чи зашифрованому вигляді. У системі освіти електронна

пошта використовується для організації спілкування викладача й учня, а також учнів між собою. [2]

Форум – найпоширеніша форма спілкування викладача й студентів у дистанційному навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Програмне забезпечення форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий. Наприклад, під час роботи малої групи учнів над проектом, створюються форуми для кожної окремої групи з метою спілкування під час проведення дослідження над вирішенням поставленого для даної групи завдання, потім – обговорення загальної проблеми проекту всіма учасниками навчального процесу (веб-конференція).

Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативного спілкування людей через Інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіовідеочат. Найбільш поширений текстовий чат. Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що під час вивчення іноземної мови в дистанційній формі є важливим моментом. В освітніх цілях за необхідності можна організувати спілкування в чатах з носіями мови. Це реальна можливість мовної практики, яка проводиться у рамках запропонованої для дискусії проблеми, сумісної проектної діяльності, обміну інформацією.

Відеоконференція – це конференція реального часу в on-line режимі. Вона проводиться у визначений день і в призначений час. Для якісного проведення відеоконференції, як і телеконференції, необхідна її чітка підготовка: створення програм (цим займається мережевий викладач), своєчасна інформація на сайті та розсилка за списком (виконує педагог-куратор). Відеоконференція – один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у «віддалених класах», коли учні й викладач знаходяться на відстані. Отже, обговорення й прийняття рішень, дискусії, захист проектів відбуваються в режимі реального часу.

Блог. Це форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. В Інтернет-курсі з мови технології блогу можна використовувати під час навчання у колективі. Наприклад, автор (один учень чи їх група) виконав певне завдання (твір, есе), яке розміщується на сайті свого мережевого щоденника (блогу), потім автор блогу дає можливість іншим студентам прочитати та прокоментувати розміщений матеріал. У студентів з'являється можливість обговорення й оцінки якості публікації і коментарів іноземною мовою, що сприяє розвитку мовленнєвих навичок.

Засобами для вивчення іноземної мови в умовах дистанційного навчання є два типи навчальних платформ: зовнішні платформи, змістове наповнення

яких індивідуально розробляє навчальна інституція, з урахуванням мети навчання та аналізу потреб студентів (наприклад, Moodle, Web Course Tools); внутрішні платформи, що відображають зміст уже розроблених навчальних курсів (наприклад, Macmillan English Campus, MyEnglishLab, CALL).[3]

Команда вітчизняних новаторів розробили український національний інтелектуальний продукт, безкоштовну інноваційну онлайн-систему з вивчення іноземної мови на платформі Lingva.Skills. Курс сприяє формуванню іншомовної граматичної компетентності студентів та дозволяє якісно та професійно вивчати англійську мову у відповідності до міжнародних стандартів знання мови (A1 - B2). Система є проста і зручна у використанні, незалежна, оскільки не потребує постійного адміністрування або підтримки з боку технічного відділу, а також не вимагає специфічних знань у сфері комп'ютерних технологій або програмуванні.

Платформа Google Classroom – це сервіс, що пов'язує Google Docs, Google Drive і Gmail, дозволяє організувати онлайн-навчання, використовуючи відео-, текстову та графічну інформацію. Викладач має змогу проводити тестування, контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання, коментувати й організовувати ефективне спілкування зі студентами в режимі реального часу. Основним елементом Google Classroom є групи. Функціонально групи нагадують структурою форуми, оскільки вони дозволяють користувачам легко відправляти повідомлення іншим користувачам. Здобувачі освіти та педагог мають змогу вести онлайн-бесіди в режимі реального часу з комп'ютера або мобільного пристрою, учасники команди можуть показувати свої екрани, дивитись і працювати разом над усім. Така трансляція автоматично публікуватиметься на YouTube-каналі. Також платформа дозволяє за допомогою Google-форм збирати відповіді учнів і потім проводити автоматичне оцінювання результатів тестування.

Zoom – сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей. Для цього потрібно створити обліковий запис. Безкоштовна версія програми дозволяє проводити відеоконференцію тривалістю 40 хвилин, однак на період пандемії сервіс зняв це обмеження. Zoom підходить для індивідуальних та групових занять. Користувачі можуть використовувати додаток як на комп'ютері, так і на планшеті чи смартфоні. До відеоконференції може підключитися будь-який користувач за посиланням або ідентифікатором конференції. Заняття можна запланувати заздалегідь, а також зробити посилання для постійних зустрічей у певний час. Відеоконференції можна проводити також за допомогою Microsoft Teams, Google Meet, Skype, тощо.

Хмарні технології Microsoft Office 365- це безкоштовне рішення для організації електронної пошти для студентів, співробітників і викладачів, а також

набір призначених для користувача сервісів для взаємодії і спільної роботи. Тепер для організації централізовано керованої корпоративної пошти не потрібно купувати сервера і дороге програмне забезпечення. Завдяки використанню хмарних технологій розгортання рішення відбувається в стислі терміни і з мінімальними витратами (для навчальних закладів дані сервіси безкоштовні). Microsoft Teams надає можливість студентам, викладачам, зустрічатися в реальному часі, працювати разом, створювати контент і ділитися ресурсами.

Викладачі англійської мови можуть урізноманітнити дистанційний навчальний процес використанням ресурсів навчальних сайтів, які роблять навчання більш цікавим та ефективним:

1. English as a Second Language Podcast. Цей сайт допоможе ознайомитися із американською англійською. Всі теми побудовані на діалогах, а тому фрази з них знадобляться всім, хто вивчає мову.

2. EspressoEnglish. Цей сайт регулярно публікує освітні подкасти, які націлені на опанування сталих виразів, містять пояснення граматичних конструкцій, ідіом та іншу цікаву інформацію.

3. Luke's English Podcast. Люк Томпсон (Luke Thompson), викладач і комік з Великої Британії, обговорює цікаві повсякденні теми.

4. ESLnewcast.com. Добірка новин, спеціально адаптованих для тих, хто вивчає англійську.

5. 6 Minute English. Це добірка аудіоматеріалів від BBC. Кожний подкаст триває лише 6 хвилин, тому нову тему можна прослухати навіть під час коротенької перерви. IT пропонують широкий спектр мобільних додатків, які допоможуть розширити словниковий запас, закріпити пройдений матеріал, покращити граматику й вимову, при цьому невимушено граючи на смартфоні: Duolingo, LEXI24, English Listening, Lingualeo. Додаток Memrise створено для запам'ятовування англійських слів та ідіом шляхом інтервального повторення. Деякі з додатків містять елементи гейміфікації.

Спеціалізовані портали пропонують як теоретичні ресурси, так і практичні інструменти. Основні ресурси для безкоштовного вивчення мови онлайн:

BBC Learning English – масштабне відділення BBC, присвячене вивченню англійської мови. На сайті доступні навчальні курси для різних рівнів. Частина курсів поділяється за тематикою: англійська в університеті, на роботі, у новинах тощо.

British Council LearnEnglish – ресурс для вивчення англійської мови від Британської ради, департаменту уряду Великої Британії, що займається поширенням британської культури. На сайті можна вивчати граматику, лексику, покращувати навички з письма та вимови.

Duolingo – платформа для вивчення іноземних мов. Англійську можна вивчати як на сайті проекту, так і за допомогою мобільного додатку. Додаток

зручний для початківців, які хочуть зрозуміти базову лексичну та граматичну структуру мови. Вправи для рівня Intermediate та Advanced також доступні.

TED – організація, присвячена мотиваційним пізнавальним лекціям англійською мовою. Рекомендується для глядачів із уже наявними знаннями з англійської, які хочуть покращити свої навички сприймання мови на слух. На сайті доступні субтитри.

Висновки. Дистанційне навчання є перспективною сферою розвитку освіти в умовах її цифровізації. Водночас таке навчання у разі потреби дозволяє забезпечити індивідуальну освітню траєкторію здобувача освіти, а також неперервність освітнього процесу у випадках надзвичайних обставин, Використання системи дистанційної освіти під час викладання іноземної мови – це великий прорив у навчанні студентів, які не мають можливості бути присутніми в аудиторіях з поважних причин і отримувати знання традиційним способом. Використання ресурсів інтернету підвищує інтерес студентів до навчання та сприяє зростанню їх мотивації щодо вивчення іноземної мови, залучення до процесу навчання ресурсів різних сайтів та порталів, а також використання мобільних додатків підвищує ефективність навчального процесу.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: Постанова від 20 грудня 2000р. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
2. Дистанційне навчання в СумДУ [Електронний ресурс] // Сайт системи підтримки дистанційного навчання Сумського державного університету. – Режим доступу: <http://dl.sumdu.edu.ua/>.
3. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка – Харків.: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. – 409 с.
4. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навч. пос. / В.М.Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г.Сиротенко. – Х: НТУ «ХПІ», «Торсінг», 2002. – 320 с.
5. Роберт И. В. Теория и методика информатизации образования (психолого-педагогический и технологический аспекты). 2-е издание, дополнено: монография. М.: ИИО РАО. 2008. 274 с.
6. Українська Система Дистанційного Навчання – UDL System [Електронний ресурс] // Ukrainian Distance Learning System. – Режим доступу: <http://www.udl.org.ua>.
7. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения.– СПб.: Питер, 2004.– 541 с.; ил.– (Серия «Учебное пособие»).

8. Pedagogical Vocabulary “The language of Instruction” / C. W. Branco – Kean University: College of Education, Teaching Performance Center. – 65p. [Electronic resource] – Mode of access: <https://www.kean.edu/~tpc/>

Transliteration of References:

1. Konceptsiya rozvitku distancijnoyi osviti v Ukrayini roku: Postanova vid 20 grudnya 2000r. Ministerstvo osviti i nauki Ukrayini. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
2. Distanciine navchannya v SumDU [Elektronniĭ resurs] // Saĭt sistemi pidtrimki distancijnogo navchannya Sumskogo derzhavnogo universitetu. – Rezhim dostupu: <http://dl.sumdu.edu.ua/ua>.
3. Kuharenko V.M., Bondarenko V.V. Ekstrene distancijne navchannya v Ukrayini: Monografiya / Za red. V.M. Kuharenka, V.V. Bondarenka – Harkiv.: Vid-vo KP «Miska drukarnya», 2020. – 409 s.
4. Kuharenko V. M., Ribalko O. V., Sirotenko N. G. Distanciine navchannya: umovi zastosuvannya. Distanciinĭ kurs : navch. pos. / V.M.Kuharenko, O.V. Ribalko, N.G.Sirotenko. – H: NTU «HPI», «Torsing», 2002. – 320 s.
5. Robert I. V. Teoriya i metodika informatizacii obrazovaniya (psihologo-pedagogicheskij i tehnologicheskijaspekty). 2-e izdanie, dopolnenno: monografiya. M.: IIO RAO. 2008. 274 s.
6. Ukraïnska Sistema Distancijnogo Navchannya – UDL System [Elektronniĭ resurs] // Ukrainian Dastance Learning System. – Rezhim dostupu: <http://www.udl.org.ua>.
7. Hutorskoĭ A. V. Praktikum po didaktike i sovremennym metodikam obucheniya.– SPb.: Piter, 2004.– 541 s.; il.– (Seriya «Uchebnoe posobie»).
8. Pedagogical Vocabulary “The language of Instruction” / C. W. Branco – Kean University: College of Education, Teaching Performance Center. – 65p. [Electronic resource] – Mode of access: <https://www.kean.edu/~tpc/>

KOKHAN O.M.,

Senior Lecturer

MIKHAYLOVA N.O.,

Senior Lecturer, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine

E-mail: lkohana@ukr.net

**FEATURES OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE IN THE CONDITIONS OF
DISTANCE LEARNING**